

emek

araştırma dergisi

Cilt 13, Sayı 21, Haziran 2022/1

Sosyal Hizmetler ve Bakım Emeği

Editörden

Gamze YÜCESAN-ÖZDEMİR

v

Araştırma Makaleleri

Etik Bir Sorun Olarak 'Bakım Açığını' Kapatmak: Palyatif Bir Çözüm mü, Evrensel Bakım mı?

Özge Sanem Özateş Gelmez

001

Ücretlendirilmeyen Bakım Emeğinin Dağılımında Devletin Katılımcı Rolü: Güney Kore Örneğinde Çocuk Bakımına İlişkin Politikalar

Samed Kurban

027

Neoliberal Birey ve Özbakım Emeği

Canan Urhan

047

İzmir'de Ev Hizmetlerinin "Yeni Portreleri": Suriyeli Kadın Göçmenler

İsa Uslu – Ahmet Ceylan

065

Türkiye'de Gelir Grupları ve Hanehalkı Yapısı Çerçevesinde Maddi Yoksunluk

Rabihan Yüksel Arabacı

085

Emek Gelirlerinde Asgari Geçim İndiriminin Etkinliği Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz

Özgür Kızıltoprak

105

Türkiye'de İtfaiye Hizmetinin Anatomisi: Envanter Çalışmasından Notlar

Sonay Bayramoğlu Özüğurlu, Ahmet Gökçe, Melih Çelik, Asmin Kavas Bilgiç, Hilal Kara

129

Güvencesizlik Kıskaçında Kafe-Bar Çalışanlarının Covid-19 Pandemi Deneyimleri: Kadıköy Örneği

Derya İnce

151

Kitap Eleştirisi

DİSK Tarihi Cilt 2

Orkun Saip Durmaz

181

Kalkınma Mücadelesi

Hasan Gürbüz

193

Forum

Bir Geleneğin Kökeni: 1 Mayıs Nasıl Doğdu ve Doğru Bilinen Yanlış!

Aziz Çelik

201

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL / COPERNICUS ULUSLARARASI İNDEKS

DİSK/Genel-İş Emek Araştırma Dergisi **ULAKBİM (ULUSAL)**, **ASOS INDEX (ULUSAL)**
INDEX COPERNICUS (ULUSLARARASI) İndeksleri tarafından taranmaktadır.

Haziran ve Aralık aylarında yılda iki kez yayımlanır.

İletişim: Çankırı Caddesi No: 28 Kat: 4-9 Ulus/Ankara, Tel: 0312 3091547,

Faks: 0312 3091046

E-posta: emekarastirma@genel-is.org.tr, www.emekarastirma.org.tr

Genel-İş Emek Araştırma Dergisi (GEAD) sosyal bilimlerin her alanından emek ve sınıf tartışmasını merkeze alan bilimsel makalelere yer verir.

Türkçe makaleler yayımlayan Genel-İş Emek Araştırma Dergisi (GEAD) hem iki hakemin, hem de yazarın değerlendirme süreci boyunca gizli kaldığı hakemli bir dergidir.

Social Services and Care Labor

From the Editor

Gamze YÜCESAN-ÖZDEMİR

v

Research Articles

Meeting Care Deficit as an Ethical Problem: A Palliative Solution or Universal Care?

Özge Sanem Özateş Gelmez

001

Participatory Role of the State in the Distribution of Unpaid Care Labor:

Child Care Policies in the Case of South Korea

Samed Kurban

027

Neoliberal individual and selfcare labor

Canan Urhan

047

"New Portraits" of Domestic Services in İzmir: Syrian Women Migrants

İsa Uslu – Ahmet Ceylan

065

Material Deprivation in Turkey by Income Groups and Household Structure

Rabihan Yüksel Arabacı

085

A Comparative Analysis on the Efficiency of Minimum Living Allowance in Labor Incomes

Özgür Kızıltoprak

105

Anatomy of the Fire Service in Turkey: Notes from the Inventory Study

Sonay Bayramoğlu Özüğurlu

129

Covid-19 Pandemic Experiences of Cafe-Bar Employees in the Clamp of Precarity:

The Case of Kadıköy

Derya İnce

151

Book Review

History of DİSK Volume 2

Orkun Saip Durmaz

181

Struggle for Development

Hasan Gürbüz

193

Forum

The Origin of a Tradition: How May 1 was Born or False Known as True

Aziz Çelik

201

Editörden

Sosyal hizmetler, yeniden üretim alanının düzenlenmesinde ve bu alanların meta dışı şekillerde örgütlenmesinde işlev gören en önemli mekanizmalardan biri olarak değerlendirilebilir. Tarihsel niteliği dolayısıyla kamu kaynakları eliyle yürütülmesi beklenen sosyal hizmetler alanının son yıllarda giderek liberalize edilmesi ve sosyal hizmetlerin sosyal yardımlar lehine erozyona uğratılması yalnızca iktisadi değil, siyasal ve ideolojik sonuçlar da doğurmaktadır. Bu dönüşümün en yoğun görüldüğü alan ise bakım emeği olmaktadır. Ataerkil kodların ve işbölümünün en yoğun gözlemlendiği alanlardan biri olarak bakım emeği, sosyal hizmetlerin çözülmesi ile daha da yakıcı bir toplumsal sorun olarak öne çıkmıştır. Hem sosyal hizmetler hem de bakım emeği toplumun oluşumunda ve yeniden üretiminde kritik bir işlev görmektedir. Bu nedenle söz konusu alanları incelemek, günümüzde bir toplumun kendini nasıl ve hangi yollarla yeniden üretebileceğini düşünmek anlamına gelmektedir. Sosyal hizmetler ve bakım emeğinin dönüşümü, bu alana dönük politikalar, aktörler, deneyimler ve alanı şekillendiren sınıf ilişkileri gibi konular bu noktada önemli tartışma başlıkları olarak öne çıkmaktadır.

Bu sayımızda sosyal hizmetler ve bakım emeği temasını bu geniş çerçeveyi besleyecek katkılarla ele almaya çalıştık. Bu tema içerisindeki ilk makalemiz *Etik Bir Sorun*

Olarak ‘Bakım Açığı’ Kapatmak: Palyatif Bir Çözüm Mü, Evrensel Bakım Mı? başlığını taşıyor. Özge Sanem Özateş Gelmez tarafından kaleme alınan makalede günümüzde bakım hizmetlerinin yok edilmesinin ortaya çıkardığı “bakım açığı” ve “bakım krizi” kavramları tartışmaya açılmakta, bakıma gereksinim duyanlar ve bakım verenler açısından bu sorunlar irdelenerek konunun toplumsal cinsiyet ve sınıfsal boyutu ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Makalede ayrıca bu konu üzerine geliştirilen uluslararası politika önerileri de incelenmektedir.

Ücretlendirilmeyen Bakım Emeğinin Dağılımında *Devletin Katılımcı Rolü: Güney Kore Örneğinde Çocuk Bakımına İlişkin Politikalar* başlıklı ikinci makalede Samed Kurban, ücretsiz bakım emeğinin öznesini oluşturan kadınlara yüklenen sorumluluğun bakım ve eğitim boyutlarına Güney Kore örneği üzerinden ışık tutuyor. Kurban, Güney Kore’de devletin sağladığı sosyal hizmetler üzerinden hanehalkının bakım ve eğitim maliyetinin ne şekilde üstlenildiğini irdeleyerek erken çocukluk gelişiminde devletin rolünü ele alıyor.

Neoliberal Birey ve Özbakım Emeği başlığını taşıyan üçüncü makalede ise Canan Urhan, neoliberal dönemde özbakıma ilişkin faaliyetlerin büyük ölçüde sosyal politikalar ve kamusal hizmetler alanından çıkarılarak emeğin yeniden üretiminin emeğin kendisine taşere edildiğine vurgu yapıyor. Urhan, bakım emeğinin metalaşmasının önemli bir yönü olarak neoliberalizmin yurttaş üzerinde oluşturduğu özbakım zorunluluğunu tartışmaya açıyor. Bu tartışma ekseninde neoliberal öznenin gelişimi de mercek altına alınıyor.

Dördüncü makalede İsa Uslu ve Ahmet Ceylan, ev hizmetleri ve göçmen emeği ilişkisini inceliyor. İzmir’de Ev Hizmetlerinin “Yeni Portreleri”: Suriyeli Kadın Göçmenler başlıklı makalede yazarlar, İzmir örneği üzerinden Suriyeli kadın göçmenlerin çalışma ve yaşam deneyimlerini, bakım hizmetlerindeki işlevlerini ve bunun nedenlerini inceliyor.

Bu sayımızda tema yazıları kadar tema dışı yazılar da oldukça kapsamlı ve zengin. *Türkiye’de Gelir Grupları ve Hanehalkı Yapısı Çerçevesinde Maddi Yoksunluk* başlıklı makalesinde Rabihan Yüksel Arabacı, gelir düzeyi ve maddi yoksunluk arasındaki ilişkiyi tartışmaya açarak Türkiye’de hane-

halkı yapılarına göre maddi yoksunluğun nasıl dağıldığını inceliyor. Mikro veri setlerinin kullanıldığı incelemede maddi yoksunluğun geniş kapsamı göz önüne seriliyor.

Emek Gelirlerinde Asgari Geçim İndiriminin Etkinliği Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz başlıklı çalışmada Özgür Kızıltopak, asgari geçim indirimi uygulamasına ışık tutarak bu uygulamanın etkinliğini ülke örnekleri üzerinden karşılaştırmalı şekilde ele alıyor. Yazar, asgari geçim indirimi uygulamasının Türkiye’de nasıl ve hangi araçlarla etkisinin azaltıldığına verilerle ışık tutuyor.

Türkiye’de İtfaiye Hizmetinin Anatomisi: Envanter Çalışmasından Notlar başlıklı makale ise Sonay Bayramoğlu Özüğurlu, Melih Çelik, Asmin Kavas Bilgiç ve Hilal Kara’nın imzasını taşıyor. İtfaiye envanter çalışmasının betimsel analizinin sunulduğu makalede yazarlar, itfaiye hizmetlerini altyapı, işgücü ve hizmet üretim süreci boyutlarında mercek altına alıyorlar. Makale, Türkiye’de itfaiye istatistiklerinin derlendiği ilk çalışma olması bakımından büyük önem taşıyor.

Bu sayının son makalesi *Güvencesizlik Kısacında Kafe-Bar Çalışanlarının Covid-19 Pandemi Deneyimleri: Kadıköy Örneği* başlığını taşıyor. Derya İnce tarafından kaleme alınan makalede güvencesiz çalışmanın en yoğun gözlemlendiği kafe-bar sektöründe çalışanların pandemi sürecindeki deneyimleri inceleniyor, iş ve gelir kayıpları güvencesizlik bağlamında tartışılıyor.

Kitap Eleştirisi bölümünde ise iki kitap ele alınıyor. İlkinde Orkun Saip Durmaz, editörlüğünü Aziz Çelik’in üstlendiği *DİSK Tarihi* kitabının ikinci cildini inceliyor. Durmaz, kitabın, DİSK tarihini merkeze almakla birlikte bununla sınırlı kalmayan, 1975-80 yılları arasındaki dönemin siyasal ve sosyal tarihini de içeren kapsamlı niteliğine vurgu yapıyor.

Hasan Gürbüz’ün imzasını taşıyan ikinci kitap eleştirisi ise Benjamin Selwyn’in *Kalkınma Mücadelesi* kitabını konu ediniyor. Kitabın kalkınma politikalarına dönük eleştirel yaklaşımının önemini vurgulayan Gürbüz, kapitalizmin ötesinde yeni bir toplum inşa etmek için kitapta önerilen emek öncülüğünde demokratik kalkınma fikri çerçevesinde mücadele edilmesi gerektiğine işaret ediyor.

Forum bölümünde ise Aziz Çelik, 1 Mayıs'ın doğuşuna yönelik emek tarihindeki bazı hatalı bilgilere ışık tutuyor. *Bir geleneğin kökeni: 1 Mayıs nasıl doğdu veya doğru bilinen yanlış!* başlıklı yazısında Çelik, 1 Mayıs'ın kökeninin ve geleneğinin doğru bilinmesinin çağdaş mücadeleler için de oldukça önemli olduğunu vurguluyor. Yazar, bu konuda ısrarla tekrarlanan yanlışların düzeltilmesine dönük açıklayıcı bilgiler sunuyor.

Oldukça geniş ve zengin bir içerikle hazırlamaya çalıştığımız bu sayımızın ortaya çıkması için emek veren çalışma arkadaşlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize teşekkür ediyorum.

Herkese iyi okumalar diliyorum. Daha güzel günlere ulaşabilmek umuyla,

Prof. Dr. Gamze Yücesan-Özdemir